

Doden en daders: zijn rust en onrust eerlijk verdeeld?

De afgelopen maand overleed één van onze kerkleden, nog geen 70. In het verzorgingshuis had ik hem een enkele keer opgezicht. Iets uit de Bijbel lezen, bidden – hij vond het goed. Eén keer moest hij daarna naar de WC. Na verloop van tijd was ik nog steeds alleen. Kwam hij niet terug? Eens kijken op de gang. In de woonkamer. Aha: daar zat meneer. Opnieuw blij verrast me te zien.

Onrust kan iemand overvallen die langzamerhand meer dan gemiddeld begint te vergeten. Wanneer tot jezelf het besef doordringt dat je lijdt aan een vorm van Alzheimer. Maar ook iemand die deze ziekte dag in dag uit doormaakt of in een vergevorderd stadium is beland. Onrust – of erger. Hoe onbegrijpelijk zal het leven zo iemand voorkomen?

Hoe cliché het ook klinkt, het is waar dat de dood dan iets verlossends heeft. Iemand krijgt rust. Eindelijk. Tijdens de begrafenis zag ik iets voor het eerst. Om de kist was een band gewikkeld waarin iedereen die dat wilde een bloem kon steken. Dat onderstreepte tijdens de samenkomst en daarna onder andere dat de overledene een ‘buitenmens’ was. En: dat de dood niet het laatste woord heeft. Dat laatste woord is aan de Vader van het leven. Ja, gemis en verdriet is er. Maar niet zonder hoop.

Medio deze maand overleed Aleksej Navalny, nog geen 50. Mijn vrouw en ik hoorden tijdens een vakantiedag opeens op de radio praten over “Navalny’s weduwe”. Mijn vrouw voelde ter plekke een kramp in haar maagstreek, ik een soort kou om mijn hart.

Zijn ‘natuurlijke doodsoorzaak’ zou een bloedprop zijn. Kan natuurlijk. Al zat hij niet zomaar in Siberië, in gevangenschap. En in 2020 was hij nog [behandeld in het Charité-ziekenhuis Berlijn](#), na vergifiging met novitsjok – een niet onbekend [middel in Russische kringen](#). En toevallig was ook hij iemand die al enige tijd kritiek had op het beleid van Putin. Zoals ook anderen die sinds diens regering ziek of dood zijn aangetroffen, mensen die toevallig [uit ramen](#) of van hotel-balkons vallen, [polonium-sporen](#) achterlaten tussen Moskou en Londen, of in [een vliegtuig](#) onhandig met handgranaten spelen.

Aleksej Navalny tegenover Vladimir Putin

Hoe verdrietig ook voor Navalny’s [vrouw en kinderen](#), hijzelf zal rust hebben – in elk geval van de dreiging van de kant van Putin. Maar wat moet je ermee dat Putin meent zijn gang te kunnen gaan? Dat kwaad ongehinderd doorvreet? Zou Putin nog last hebben van een onrustig geweten?

Er is een regel in één van de kortste geloofssamenvattingen die onder christenen circuleert, de ‘12 artikelen’. Die ene zin kan je hoop en moed geven, al is het één van de zwaarste regels die je vaak wekelijks in kerken kunt horen of uitspreken: *“Ik geloof in Jezus Christus, ... Hij zal komen om te oordelen de levenden en de doden.”* Dat ‘laatste oordeel’ is waar Navalny’s weduwe zich aan vast mag klampen. Putin en andere gewetenloze daders komen *niet* weg met hun gedrag. Klinkt ‘oordeel’ dreigend? Zeker – voor *daders*. Voor slachtoffers en hun nabestaanden is het een bron van houvast.

Rob Nijhoff, 19 februari 2024; reacties: ikzoekcontact@duiven-velp.nl